

336/2
Lugha ya
Kiswahili
Julai 2024
Paper 2
2 Hours

BUGANDA EXAMINATION COUNCIL MOCKS 2024

Uganda Certificate of Education

LUGHA YA KISWAHILI 336/2

UFAHAMU NA FASIHI

MUDA : SAA MBILI

MAAGIZO KWA WATAHINIWA;

- Jibu maswali **Mawili**.
- Jibu maswali yote katika sehemu **A** na sehemu **B**.
- Maswali yote ni yalazima kwa watahiniwa wote.
- Nadhifisha mwandiko wako.

SEHEMU A: UFAHAMU.

1. Soma taarifa ifuatayo kisha ujibu maswali yaliyopo hapo chini;

Miaka miwili hivi nyuma, dunia nzima ilishuhudia janga la kimataifa la ugonjwa wa UVIKO19. Kirefu cha UVIKO ni Ugonjwa wa Virusi vya Korona. Chimbuko la virusi vya ugonjwa huu sugu linaaminika kuwa nchini Uchina katika mji wa Wuhan. Virusi hivi vilizuka mnamo mwezi Desemba mwaka 2019. Ni ugonjwa wa kuambukiza unaosababishwa na virusi ya Korona. Virusi hivi ni vipya duniani. Ni maafa makubwa katika historia ya dunia nzima. Ugonjwa huu ulivunja rekodi ya kimataifa ya kuua mamilioni na mamilioni ya watu duniani ndani ya muda mfupi!

Wanasayansi wanasema kwamba Ugonjwa huu wa UVIKO19 unasambazwa kupitia njia ya kupumua na kuvuta hewa yenye virusi vya korona, njia ya kushikana mikono, kubusu na kugusa mwili wa mgonjwa aliyeugua ugonjwa huu, njia ya kushika uchafu au vitu maji maji vya mgonjwa wa UVIKO19, njia ya kunywea kwenye chupa au kikombe kilichotumiwa na mgonjwa.

Dalili za ugonjwa huu wa UVIKO19 ni Kama kuumwa macho, kichwa na sehemu nyingine za mwili, kuugua homa, kukohoa na kupiga chafya, joto la mwili kupanda sana. Ugonjwa huu ulisambaa katika dunia nzima kwa mwendo wa kasi sana hadi nchi kubwa Kama vile; Marekani, Uhindi na nchi nyingi za Ulaya kama; Uingereza, Ujerumani, Ufaransa, Ugiriki na Urusi. Dunia nzima ilijaa huzuni na hangaiko! Nchi tajiri na maskini zilifunga shughuli na biashara nyingi za kitaifa na kimataifa kwa muda fulani. Vifo vya watu vilipoongezeka sana, nchi zote ziliamua kufunga usafiri wa angani, barabarani, majini pamoja na mipaka yote kufungwa.

Rais wa nchi ya Uganda Katika hotuba yake aliwaambia wananchi kujihadhari na janga la Korona. Rais alipendekeza njia kadhaa za kujilinda dhidi ya ugonjwa huu wa UVIKO19 Kama Kutoshikana mikono, kukaa nyumbani, kunawa mikono Kwa maji na sabuni, kutumia sanitaiza, kuacha nafasi ya urefu wa mita mbili Kati yako na watu wengine, tusikohoe ovyo ovyo hadharani, kutoshiriki mapenzi na wageni, wahutumiwa na waathirika wa virusi vya korona kuwekwa karantini na kutoa matibabu mwafaka kwa wagonjwa wa UVIKO19.

Maelfu na maelfu ya watu walikuwa wakiaga dunia kila saa na dakika. Takwimu rasmi za shirika la umoja wa mataifa (UN) zinaonesha kwamba, watu milioni 7 walifariki dunia kutokana na UVIKO-19, lakini idadi ya kweli inaweza kufikia vifo vya watu milioni 20. Hii ni kwa sababu nchi nyingi hazikuhesabu vizuri vifo vya Korona. Sehemu za kuabudia ikiwemo makanisa, mahekalu, matambiko na misikiti yote ikafungwa. Watu waliishi kwa hofu kubwa na wengine kutamauka kutokana vifo vya halaiki. Kwa mara ya kwanza, watu walijifungia ndani kwa ndani majumbani kwao. Waathirika wakafungiwa karantini kama

wafungwa gerezani. Nyuso nzuri za warembo, wazuri na wabaya zikafunikwa kwa maski au mabarakoa! Maski zikawa bidhaa muhimu, kinga na mwokozi wa maisha katika kipindi cha Korona.

Maswali;

- a) Kulingana na taarifa hii, janga la Korona lilisababisha hasara zipi duniani? Eleza.
- b) Ungekuwa kiongozi wakati huo wa Korona, ungefanya mambo gani kuokoa maisha ya watu katika jamii yako? Eleza kulingana na taarifa hii.
- c) Kwa kurejelea taarifa hii, toa ushauri kwa vijana wenzako kuhusu jinsi ya kuepukana na majanga ya ugonjwa.
- d) Unaposoma taarifa hii, unapata mafunzo yepi kuhusiana ugonjwa huu wa UVIKO19?

SEHEMU B: FASIHI

2. Soma shairi hili halafu ujibu maswali yanayofuata hapo chini;

Si vijana si mababu, wengi wavuta sigara,
Wamesahau wajibu, pombe yawateka nyara,
Kama vile uraibu, na mengineyo madhara,
Mihadarati na pombe, vina madhara mabaya.

Vijana wengi wadogo, wamekuwa vibogoyo,
Huangukia magogo, nako kuumizwa kwayo,
Pombe huleta mapigo, kwa wale waikunywayo,
Mihadarati na pombe, vina madhara mabaya.

Mtu akilewa sana, yeye hujiita dume,
Kumbe ni dume kwa jina, hana nguvu za kiume,
Na mke wamekosana, amekuwa gumegume,
Mihadarati na pombe, vina madhara mabaya.

Ya nyumbani majukumu, wametupilia mbali,
Wanapopigiwa simu, waanza kuwa wakali,
Vinywani watema sumu, watusi bila kujali,
Mihadarati na pombe, vina madhara mabaya.

Masikini matajiri, walevi wanafanana,
Hurauka alfajiri, wazee hata vijana,
Hawana mambo ya siri, kila kitu ni bayana,
Mihadarati na pombe, vina madhara mabaya.

MASWALI:

- a) Kulingana na shairi hili, mtumiaji wa madawa ya kulevya hupata madhara yepi? Eleza.
- b) Wewe kama mwanafunzi, unapata hisia zipi unaposoma shairi hili. Fafanua.
- c) Kibwagizo cha shairi hili kimebeba ujumbe gani kwa vijana? Eleza.
- d) Kwa kurejelea shairi hili, eleza ujumbe ambao unaweza kuwapatia watu katika jamii yako kuhusu matumizi ya madawa ya kulevya.
- e) Shairi hili linakufunza nini?

MWISHO!